

Szeretjük-e még.
Akit szeretünk még,
Nem tudjuk: szeretjük-e,
S szerelem-e egyáltalán.
Amit naponta hazacipelünk,
Nem tudni, kell-e már.
Hej, vitézek, tudósok, költők,
Ellőtt lábúak, vérköpők, okosak,
Mit akarunk még egymástól?
Vagy csak így sikerült?
Válasz-e együtt lenni veletek?
Válasz-e, ha patak helyett
Már jégkocka csörren az üveg pohárban?
Hol van már az a patak,
Hol ősszel a palicsi pirosalmák,
Hol jószagúan, a Gombkötő utcában,
A piactérről lebegő lányok?
Akkor még csak távozni akartunk.
Távozni mindenáron.
S odaérve, s immáron visszafordulva,
Űristen: a tenger csak tenger!
A fájdalom itt maradt velünk.
Szavaink is, soraink, verseink,
Az áradók, az izzók, a tüzek,
Melyeket egyre szítani kell már,
Mert kihunynak, kiégnek,
A hamu is kihűl utánuk,
Mint a téli csillagok, otthon.

Vázlat egy gyászmise forgatókönyvéhez

I. TÉTEL: A NARRÁTOR HANGJA

„A két obi-ugor nyelv: a vogul vagy manysi és az osztják vagy chanti. Az előbbi 7700 (52,4%), az utóbbit 21 000 (68,9%) vallja nemzetiségének. Ez a két kis nép Nyugat-Szibériában, az Ob középső és alsó folyása mentén elterülő Hanti-Manszi Nemzetiségi Körzetben lakik, a vogulok az Alsó-Ob és az Urál-hegység között, az osztjakok pedig tőlük valamelyest keletebbre, az Alsó- és Középső-Ob (valamint mellékfolyói) mentén.”

(Hajdú Péter: A rokonság nyelvi háttere. In: Uráli népek, Corvina, 1975, 12—13. p.)

II. TÉTEL: RECITATIVO

„Ha például egy nyelvet csak öt-tízezer ember beszél, egy más nyelvű, nagyobb társadalmi közösségen belül, akkor annak a nyelvnek valóban sorsszerű az elsatnyulása. Ez a helyzetük, mondjuk, a Szovjetunióban elszórtan élő kis finnugor szigeteknek. Az illetékes szovjet hatóságok hiába követnek el mindent — anyanyelvű könyvkiadással, szakemberképzéssel, iskolázással — például a ma már mindössze ötezer főnyi vogul (manysi) nép nyelvének megmentéséért: biztosra vehető, hogy egy-két évtizeden belül kihal. Az orosz ma még csak közvetítő nyelv számára, később már nemcsak az...”

(Egy interjúból: Amíg az a kincs megvan. Magyar Szó, 1976. október 31.)

III. TÉTEL: CRESCENDO

„A déli szamojédság közé tartoznak még a Szaján-hegységben beszélt kisebb törzsi nyelvek: a kamassz, garagassz, kojbal, motori, szojot, tajgi. Ezek a szajáni szamojéd törzsek jobbadán még a múlt század elején-dereken asszimilálódtak a szomszédos szibériai török nyelvekhez (kisebb részüik elmongolosodott vagy eloroszosodott). Legtovább a kamassz nyelv tartotta magát: ez gyakorlatilag napjainkban halt ki.”

(Hajdu Péter: Idézett mű, 12. p.)

IV. TÉTEL: HALOTTI INDULÓ

„Öbügeler öbügeler
Derij öble Vadrécés tó
lakottam-föld szülöttem-föld
a Nagy-havas a Szív-havas
fölmegyek rá fölhágok rá
szellemtanya szellemtanya
zúg a botom zsenge fenyő
Alan kámuk ős-eleit
nem láttad-e ős-anyáit
kuk-kuk-kuk-ku — — — —

Birekej-fi legkisebbik
új alakban megszületett
csuda-erős úgy született
én anyáim én anyáim
félkopolyás Csagán apó
jól van jól van elég immár
hazatérünk hazatérünk
szálas-vállas felöltözik
én gazdáim szebbnél szebbek
uu uu u — — — — —”

(Ak Sztyepán szojot sámán énekéből. In: Diószegi Vilmos: Sámánok nyomában Szibéria földjén. Magvető, 1960, 201—202. p.)

V. TÉTEL: KÖNNYŰ ORGONAMUZSIKA TÁVOZÁS ELŐTT

„Veggio senza occhi, e non ho lingua e grido”
(Nézek vakon és nyelv nélkül beszélek)

Petrarca: Dalok Laura életében XIX.

Nézek vakon és nyelv nélkül beszélek,
Mint ravatalon nyugvó, kiből a lélek
Elszállt, de úgy, hogy vissza nem tér;
Szár az lókoponya hiába integet. Nem kér

Alamizsnát a koldus! Kezén a pokolvar —
A középső ujján — már úgyszólván biztos jel,
Minek akkor az obulus?! Mert ha felel
A kérdő szóra, ringó pocsolót kavart

Fel, s az iszap nyúlós csápjai elfedik
Az aranykacsát — a bűvárkacsát? —,
Az obszidián szilánkokat, tűket! — achát

Díszeket az asszonyok nyakán! Csöndesedik,
Majd elhal a dobszó. Alig koppanó hant
A gyékénytakarón. Morituri te salutant!

(Ismeretlen költő szonettje valamelyik nyugati finn-
ugor nyelven. In: Híd, 1976/11).

